Смрт фашизму - слобода народу!

Цена 10 динара

Излази недељно Поштарина плаћена у готову

Омладина

ЛИСТ УЈЕДИЊЕНОГ САВЕЗА АНТИФАШИСТИЧКЕ ОМЛАДИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Година II Београд, 21 децембар 1944 Број 24

...нека Вам Прва пролетерска бригада буде школа, а старији другови примјер. Учито се од старијих другова и будите поносни што сте постали борци те бригаде. Ви ћете у тој бригади наћи породицу, јединственог, монолитну; наћи ћете не неку војничку дисциплину старог типа него другарску дисциплину, која проистиче из свијести сваког борца. Таква дисциплина је онај стуб који чини једну народну војску непобједивом. И борци Прве бригаде доказали су у свим досадашњим бојевима да је то дисциплинована војска. У даљим бојевима, у којима ће учествовати Прва пролетерска бригада ће, ја сам увјерен, часно испунити све задатке које пред њу стави Врховни штаб и које народ наш од ње тражи.

ТИТО

ТРИ ГОДИНЕ БОРБИ, РАДА И ПОБЈЕДА

СЛАВНИ ПУТ I ПРОЛЕТЕРСКЕ БРИГАДЕ

22 децембра на снегом покривеним улицама града Рудог у Босни састале су се у строју Србијанске и црногорске партизанске јединице. Мисли бораца за слободу летјеле су на поробљеној Србији. У душама и мислима својим заклињали су се борци да ће се осветити, да ће избавити и спасти свој народ.

Мисли су одједном престале да се расплињу. Пред строј је стао вођа борбе за слободу, командант партизанских снага, друг Тито.

Интереси правилног развоја народноослободилачке борбе наметнули су формирање черте војне јединице које би у свијем родовима окупила расуте партизанске снаге. У ту јединицу треба да уђу сви борци који су ту окупљени, најбољи синови Србије и Црне Горе, они којима се поноси народ. Први пут у историји наших народа стали су раме уз раме чврсто повезани заједничким жељама и тежњама најбољи синови Србије и Црне Горе.

Велики су и часни задаци, које је њен творац, друг Тито, поставио пред Прву пролетерску.

Тако је почео славни пут Прве пролетерске бригаде. У јануару 1942 у источној Босни бјежијући испод усташког ножа, српска маса нашла су уточиште код наоружаних српских група. Те масе водиле су битку за одбрану голог живота.

Прва пролетерска баца се на посао гоњења усташе и њемаца, ослобађа Чајничко, Горажде, Рогатицу, и пробијају се низ Дрину, и на Романији, дуж источног морију. Скоје братство и јединство, диже масе у борбу и правилно каналише њихову мржњу. Огромну улогу игра она у стабилизацији још не оформљених партизанских одреда дајући за руководиоце најбоље борце и руководиоце.

Као гуја уједа је Шваби за срце Прва пролетерска. Читави пукови усташа сијају и домобрана стаљају се у покрет. И после честитих окршаја на Хан Пијеску на Пиљеновцу и Бјелим Водама, на Романији, Прва пролетерска пријешљена јаким снагама принуђена је да се повлачи. И 27—28 јануара у ноћи преко пространства Сарајевског поља, поред усташких стража, под температуром од —25 полази Прва пролетерска бригада на Игман, а преко овога на Јахорину. 22 сата трајао је непрекидни марш. Стотине бораца изгубили су прсте или дијелове стопала, а у рјечичних појмова народно-ослободилачке борбе усјекао се је тада један нови, симбол снаге, воље и напора — „игманци", промрзли борци којима су отсечени прсти са руку или ногу. У Фочи, Чајничу, Горажду брзнећи и проширујући слободну територију борци су се челичили. У тим данима формирана је од партизанских одреда који нису ушли у I пролетерску, II пролетерска српска бригада. Заједно са њом борци из I бригаде водили су бојеве са усташама и јаким снагама Талијана, трјебили фашисте, кујући оружано братство и јединство народа из Србије и Црне Горе са синовима Босне, Србима, Хрватима и Муслиманима.

У то вријеме јаке италијанске и четничке снаге принудиле су црногорске партизане да се повлаче. I пролетерска, заједно за II, хита у помоћ да оснагра леђа и помогне повлачеће јединица. У Пиви, на Гацком, на Дубу и Врби борци из српијанских батаљона својим невиђеним херојизмом и самопрегором показују да увијају да је свиједно на којем се терену боре и да је борба у Херцеговини и на границама Србије у исто вријеме и борба за слободу Србије.

Послије вишедневних жестоких окршаја по трећи пут у нашој историји народно ослободилачке борбе, партизанске снаге из Србије и Црне Горе, Херцеговине и Санџака, окупљају се на планинском масиву између Маглића и Лелеје на Лучким Катунима и Зелен Гори. Врховни штаб на иницуству I и II Пролетерске бригаде, формира IV и V Црногорску, III Санџачку и X Херцеговачку бригаду.

Доласком пролетерских бригада установак у Крајини се распламсева. Стварају се нови одреди. Размахом устанка створена је велика слободна територија. У њеном стварању, у њеној одбрани, у васпитању маса, у цементирању неразрушивог братства наших народа I Пролетерска је играла једну од најважнијих улога. На Лизну и у Далмацији на Кључу и Врхполју, на Грахову и Плавну, мијње она велике побједе, уништава хиљаде усташа и Талијана. Тр, на пољима и брдима Крајине рађа се, развија и запечаћује пубав крајишке омладине према првој бригади и њеним борцима. Док I Пролетерска бије бој на Врхполју, омладинске радне бригаде беру усташка кукурузна поља, а њихова пјесма, звонка и пуна младости испуњава поносом и вером борце-пролетере. Послије рада и боја на Кључком пољу, пјевају и играју и борци и омладина да дубоко у ноћ, спремна за нове задатке и потхвате. За омладину Крајине I Пролетерска постаје симбол славе и величине, симбол борбе и отпора и гркје њена млада срца новом снагом, за нове подвиге, запија је вјером у побједу. Снова I Пролетерска прелази из Крајине у побуњену Лику, Кордун и Банију.

Развој наше војске, по акцијама већег замаха и стила, доводи до стварања Прве дивизије. Прва бригада служи као језгро, као темељ за I Пролетерску дивизију, у коју улазе већ прослављена III Крајишка и III Санџачка бригада.

У новембру 1942, у слободном Петровцу, за своје заслуге, за своје побједе, I Пролетерска примиа из руку свога творца, свога врховног команданта друга Тита, руљену пролетерску заставу. У свом даљем походу на Ситницу и Јадранску, на Котор Варош, I бригада часно носи пролетерску заставу. И дивизија недоољно продире кроз усташке и четничке линије, радом и борбом разбија лажи и клевете о Народно-ослободилачкој војсци и у свом побједоносном походу избија на Саву, да пружи руку и примјер правог партизанским групама у Славонији. У Централној Босни народ се одушевљавао I Пролетерском. Усташке и четничке руље срамно бјеже у Бања Луку и Дервенту остављајући за собом трагове својих злочина. Дан и ноћ борци I бригаде су на послу: говоре, покрећу и мобилишу масе. Стотине бораца узима у руке пушке, које је Прва дивизија заробила на Теслићу, Котор Варошу и Прњавору.

У фебруару 1943 наврвила је I Пролетерска бригада, на челу читаве I дивизије један од најтежих и најчешћих маршева, преваливши за 4 дана пут од Саве до Бугојна и даље на Иван планину.

Непријатељ је потискивањем са сјеверa етпочео велику офензиву и принудио наше јединице да се повлаче преко Прозора. I Пролетерска бригада избија на Иван седло, помоћ отпор усташког невиђеног пука. По задатку Врховног штаба, брзим сна поново успјешан марш према Бугојну и заобилазним маневром натјерује непријатеља, у заједници са Крајишком, IV Црногорском и Банијском бригадом, да у паници отступи за Бугојно.

За повлачење наших снага треба разбити четнике на лијевој обали Неретве. Од другог дана по прелазу Неретве, преузима I Пролетерска гоњење четничких батаљона. На Глава-Тичеву и код Калиновника у Херцеговини разбија I Пролетерска одабране четничке пукове Баја Станишића и Павла Ђуришића и у сналжном налету избија на последње и најтврђе одбранбене линије, на Дрину.

У јуну 1943 непријатељ отпочиње У офензиву. I Пролетерска добија своје мјесто.

Најмежућа и најстрашнија битка у историји наше борбе, постајала је сваким даном све жешћа. Авијација, артиљерија, најелитније трупе њемачке војске, све се то устремило на нашу војску. Лагано, трпећи тешке губитке, пробијала се наша опкољена армија. На њеном челу, свјесна тежине задатка и одговорности, газила је I Пролетерска бригада у саставу I дивизије. Први обруч: Бугојно—Сутјска. Други обруч: Балиновац. Са сваке узвишице, изнад сваког кланца, из бункера, из камења, режале су ужарене цијеви шваних митраљеза. Командант I Пролетерске дивизије, Коча Поповић, добиво је од врховног команданта задатак: „Пробити ми поглутки!" Борци I Пролетерске чули су те рјечи. Тито захтијева, народ тражи! „I бригада у стрмјелне у јуриш!" Командант бригаде, челичних-војник и јунак друг Лекић-Шпанац, тек што је изговорио тих неколико рјечи, а читава I Пролетерска бригада, не осјећајући малакалост, глад и исцрпљеност, развила се у густ стрељачки строј и смјело јуриша на бедем немачких кацица и митраљеза. „Напријед, пролетери" заорило се из хиљаде грла. Повалили су се њемачки фашисти, остали су њемачки рањени и хљебови и конзерве, и коњи, и митраљези. У трку су борци подизали напуштене њемачке „шарце" и јуришали неодољиво напријед. Одбранбени систем свих тих елитних алписких пукова био је разбијен. Пут из обруча отворио се, и наше снаге, послије још неколико жестоких окршаја, избиле су на пругу Сарајево—Вишеград.

Борбе и напори у У офензиви још више су очеличили наше јединице, које су су се брзо опорављале. На Висоници, на Зворнику, жиже I Пролетерска бригада нове велике успјехе. Борбе у Источној Босни поново узимају карактер општенародног устанка. Град за градом, село за селом, чисти I дивизија и I бригада, од Њемаца и усташа.

Послије 15-дневних успјешних борби креће I Пролетерска бригада на дуги марш. Од Источне Босне, од Зворника и Власенице маршује она преко Кладња, преко пруге Сарајево—Брод на Прњавору. Устут разбија и чисти немачко-усташке посаде и гарнизоне и преостале четничке батаљоне. У Централној Босни народ са пјесмом и сузама дочекује свог старог познаника, I Пролетерску. И опет нови борци пуне њене редове. Под снажним ударцима Црвене армије и савезничких армија и наше војске, постепено се руши трула фашистичка грађевина. Фашистичка Италија, најмрнијн и најјачи Хитлеров савезник, испада из осовине. У Хрватској, Словенској, Истри и Горњој, расплатава се борба. Далмацију захвата талас опште народног устанка.

I Пролетерска бригада после жестоких борби на Травнику, хита, заједно са III Крајишком бригадом, у помоћ Далмацији. Са истим одушевљењем са којим су се борили на Кључу, и код Калиновника, на Дрини и Балиновцу, брзне пролетери из Србије и Црне Горе, из Босне и Хрватске, азурни наш Јадран, немилосрдно уништавају фашистичку гамад.

У Бугојну, при повратку из Далмације, сазнају борци I Пролетерске Бригаде да у саставу I дивизије улази прослављена XIII Хрватска бригада „Раде Končар". Радошћу и поносом су се испунили груди прекаљених пролетера. „Имаћемо прилике да видимо како се боре хрватски пролетери. И бићемо јачи!" Расте кроз те рјечи и кроз бојева пубав и братство свих народа Југославије.

Да би омео борбу наших народа, непријатељ је још једном припремио „велику кампању". Отпочела је VI офензива на слободну територију.

I Пролетерска на заповјест маршала Тита стаје на своје мјесто. Двогодишњицу свога оснивања слави она у жестоким окршајима с Њемцима на свијежем Купрешком пољу. Жестоке борбе води I бригада, заједно са Тринаестом, за пробијање обруча код Травника и вјештим маневром избија на У. Гр, уништава један батаљон елитне прве алпинске дивизије.

I Пролетерска поново бије бој у Централној Босни, разгони четничке хорде и диже народ. Тамо, где је чинио оставила мали партизански одред, налази сада I Пролетерска дивизија. Сјеће које је посијано, жртве које су дате уродиле су плодом.

У марту—априлу прелази I Пролетерска на сектор Мркоњића и у саставу I дивизије штити са истока приказе слободној територији.

Тих дана добија она још једно велико признање. На I Конгресу антифашистичке омладине Југославије прослава застава са насловом „Најбољој бригади" додељује се I Пролетерској бригади.

Одушевљено, али са пролетерском скромношћу и зајеком, примају борци I Пролетерске дар и награду омладине. Омладина I бригаде, која чини већи дио људства бригаде, дала је завјет да ће заставу достојно носити и бранити. И заиста, када је непријатељ са подмуклим нападом на Дрвар отпочео VII офензиву, омладина и сан борци I Пролетерске одражавају рječи. Пет дана и пет ноћи бранили су они, раме уз раме са борцима XIII Хрватске бригаде, приказе Дварру, и омогућили извлачење наших снага. Зи ту борби, за то дјелање, мајшал Тито одаје признање борцима и руководиоцима I бригади I дивизије.

Тако је започела VII непријатељска офензива. На Млиништу, на Лисини, на Виторгу, на Купрешком Пољу и Радуши, код Прозора, на Вранској и Иван-Седлу, на Јахорини и Козиноводу, I бригада у саставу I дивизије водила је 40 дана непрекидне бојеве, разбивши један за другим 6 непријатељских обруча — и у снажном продору избила на Дрину. За те борбе, за те побједе, маршал Тито и АВНОЈ одликовали су све бригаде I. Пролетерске дивизије орденом Народног ослобођења. У Санџаку, I. Пролетерска одмарала се и учила, спремајући се за нове задатке, које јој је наметао развој устанка у Србији. Јаке немачке снаге које су кретале у поход на Црну Гору, ударише су почетком августа на одмореног I дивизију и нису у великој мјери ни корака дале. Стотине шваних лешева остали су око Плеваља, да још једном као пред Плевљима из 1941, послуже као опомена фашистичким освајачима.

У брзом маршу, на крилу дивизије, избија је I Пролетерска бригада на У-вац, границу Србије. У масима су прелазили борци I. бригаде ријеку. Понесени жељом да помогну српскоме народу, са мржњом према непријатељу, батаљони I. и Ш. бригаде за непуна два сата разбили су одбране неколико одабраних четничких бригада и избиле на Златибор.

У незадрживом налету сручили су се борци читаве I дивизије на бугарске четничка упоришта на Палисаду, камији Недићеве Србије на западу и после дводневне борбе сломили отпор непријатеља. Ка Ваљеву, ка Ужицу, преко Равне Горе талас одушевљења носио је борце I Пролетерске. У редове I Пролетерске почели су да улазе омладинци из Србије.

Тако спремни, обогаћени новим искуствима борци I Пролетерске хитаху су на Београд, главни град, да још једном покажу да се битка за слободу биће свуда са истом вољом и љубављу. Седам дана јуришали су борци I Пролетерске, са јединицама из Хрватске, Босне, Србије, Црне Горе, јуришали су спаниђеје него икада, упорнији него икада, јер су знали да бију бој за нови, заједнички, слободни Београд.

Смјело, одлучно пошла је I Пролетерска и даље напријед, на Загреб, у Хрватску, на Љубљану у Словенији и даље. Ојачана новим борцима, подмлађена и прекаљена, I Пролетерска слијепо корача напријед, да заједно са читавом нашом војском извојује коначну побједу.

Спомен и слава јунацима из I Пролетерске који су пали у борби за слободу!

Да живи прва бригада наше војске, вјечна Прва пролетерска!

ЈОВАН БОЖОВИЋ
бивши руководилац полит-одјела
I Пролетерске бригаде

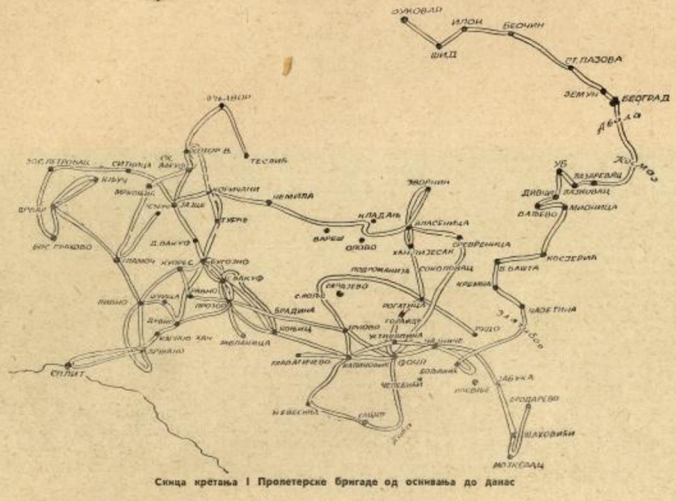
ДУБРОВНИК
ЛОПУДИЈА
ЛАСТОВО
ЦАВТАТ
ДУБРОВАЧКИ ПОТОК
ЗАТОН
ОМБЛА
ПЛОЧЕ
ТЕСЛИЋ
ЧАЈНИЧКО ПОЉЕ
ЗВОРНИК
ЛУКА
ЛОКВИЧИЋИ
ЛОВРЕ
ЛИВАЧКО ПОЉЕ
ЛИВАЧКО ВЕЛИКО ПОЉЕ
ЛИВАЧКИ ПОТОК
ЛИВАЧКИ ПОТОК
ЛИВАЧКИ ПОТОК

НА ФРОНТОВИМА

Нови успеси Народно-ослободилачке војске Југославије

У току последње недеље дана јединице народно-ослободилачке војске у сарадњи са трупама Црвене армије још више су угрожиле немачке комуникације, којима повлачи немачка команда своје трупе. Најжешће борбе још увек се воде на сремском фронту. Од Брчког, Жупање, Винковаца, Вуковара и Осијека, непријатељ баца непрестано нове снаге у противнападе на наше положаје. Уз подршку наше авијације и совјетског тешког оружја сви ови непријатељски напади су осујећени. Борбе постају све жешће, јер пристижу све нова појачања и нашим трупама и непријатељу. Непријатељ мора да држи овај сектор фронта по свему цијену и уз највеће губитке, ако жели да спасе своје истурене јединице из Црне Горе, Санџака, Херцеговине и Босне. Продор наших трупа на сремском сектору пресекао би овим снагама једну преостану отступницу. На сектору Дрине наше трупе преузимају у ноћашњу комуникацију од Бајине Баште до Брчког, овладале већим делом тока Дрине и воде борбу за последња упоришта на овом сектору. У жестоким борбама ослобођено су Ужице, и сада наше јединице угрожавају Бајину Башту, чак и сам Вишеград. У Санџаку и у Црној Гори водиле су се жестоке борбе са Немцима који покушавају да изврше своје децимиране трупе из Црне Горе. Из правца Приједора Немци још увек бацају све расположиве снаге у борбу на сектор према Колашину. Источногрска групација непријатељских трупа пребацила је главнину своје снаге на чело код Колашина и Мојковца. Због пребацивања главнине својих трупа на тај сектор, ослабљена је била одбрана Подгорице. Упркос јаке непријатељске одбране, наше трупе су на јуришу освојиле овај град. Комуникација Мостар—Сарајево и Сарајево—Брод била је изложена непрестаним нападима наших јединица. У Славонији непријатељ покушава да одбаци наше снаге са своје комуникације. Разбијено је више непријатељских колона, које су покушавале да се пробију на нашу ослобођену територију. У Лици наше трупе освојиле су Срб и сада угрожавају важно упориште Доњи Лапац. Јаке непријатељске снаге пробиле су се из Бихаћа у западном и југозападном правцу, и ушле у Кореницу. Непријатељ покушава да ослободи комуникације између Бихаћа и Отоџца. Осујећени су покушаји непријатеља да се пробије на северу, у правцу Спуша. У Словенији наше снаге паралишу непријатељски саобраћај. Непријатељ покушава да ослободи своје комуникације, и убацује непрестано своје трупе у офанзивне операције према ослобођеној територији у Штајерској и Доњој.

Продор Црвене армије у Чехословачку

У току ове последње недеље дана на читавом централном и северном сектору источног фронта Црвена Армија још увек се ограничавала на извађачку локалну далатност и на акције артилерије и Црвеног ваздухопловства против немачких комуникација и одбрамбених положаја. На другом делу фронта, у југоисточној Словачкој и целој Мађарској јединице Црвене Армије постигле су низ нових успеха и довеле немачку одбрану у најкритичнију ситуацију. Битка за Будимпешту све више поприма карактер позицијске борбе. Немци који знају да Будимпешта претставља најјачи стуб њихове одбране не прилазима Братислави и Беча, претварају град у велико утврђење и довлаче све нова појачања из сама Немачке као и са фронта на западу и у Италији. У прилог жестоком немачком отпору јединице Црвене армије све више стечу обруч на источној обали Дунава. Са севера, североистока и југа совјетска трупе приближиле су се мађарској престоници на свега 10 км. Немци организују из својих пробијених одбрамбених линија нове положаје, али нису у стању да задрже концентрисаном артиљеријском ватром и акцијом авијације подупрто наступање Црвене армије. Положај бранилаца Будимпеште постаје са тим сваким наступањем левог крила трупа II Украјинског фронта између окуке Дунава и Чехословачке границе, као и због све јачег притиска трупа III Украјинског фронта између Блатног језера и Дунава. Тиме је сва виша угроженa једина комуникација којом Немци могу да довлаче појачања у Будимпешту или евакуишу из града свој гарнизон. Иако је битка за Будимпешту од пресудне важности за одбрану Беча, ипак се може судбина Аустрије одлучити на други начин, се заобилазним маневрима. Иако се Совјети и поред јаког притиска на Будимпешту улажу велике снаге за извршење тих заобилазних маневара. Док немачка одбрана југозападно од Будимпеште на сектору Шекешфехервара-Јозефвар-Вајнер-Ајнер, јединице генерала Малиновског у свом недирању северозападно од главног мађарског града форсирале су пограничну реку Ипел и ослободиле на територији Чехословачке више настањених места. Тим продором угрожена је са југоистока важна железничка раскрсница Лученец, преко које иде главна комуникација за снабдевање источно-словеског фронта. Још већа важност тог продора је у чињеници, да је тиме овладана једна јака природна препрека на путу за Братиславу. Совјетске јединице које се налазе на обали Дунава савлада од Будимпеште, могу форсирати Дунав и онда продужити са успешним наступањем ка аустријској граници. У последњој недељи дана североисточна Мађарске је скоро потпуно очишћена од непријатељских трупа. Непријатељ са одржао само на сектору Матре планине и северно од ње, док је мађарска територија северозападно и североисточно од града Мишколца готово са заузета. Совјетска трупе избиле су на ширини од преко 110 км. на чехословачку државну границу, пробиле пограничне одбрамбене линије и продре на чехословачку територију. Југозападно, југоисточно и источно од највећег немачког одбрамбеног упоришта Кошице ослобођено је много крајева. Протходнице Црвене армије удаљене су од овог града непуних 25 км.

Совјетске трупе које надиру преко словеачке територије ка северу, удаљене су свега 80 км. од јужне пољске границе. Немцима који држе одбрамбене положаје у источној Словенији сва више прети опасност да буду изолисани и опкољени. Иста опасност прети немачко-мађарским трупама у Мађарској, водиле су се у последњој недељи дана само акције локалног карактера. Иако су биле те борбе ограничене по својим размерама, оне су имале жесток карактер. Према извештајима ратних коментатора, на овом сектору може се очекивати у блиској будућности продирање совјетска акција. Очекује се да ће ускоро почети битка за Велику Кањижу, па ће претстављати најважније упориште немачке одбране на приказима јужноаустријска граница.

Очајни покушаји Немаца да задрже савезничко напредовање

На фронту у Западној Европи дошло је последњих дана до неочекиваве промене. Маршал Рундштет концентрисао је неприметно велике оклопне и пешадиске снаге на 80 км. широком фронту према луксембуршкој и белгијској граници, и уз јаку подршку немачке авијације отпочео неочекивану офензиву према положајима I америчке армије. Са јаким ударом немачке трупе пробиле су савезничке одбрамбене линије и продре на неким местима до 30 км. у дубину. Због продора својих одбрамбених положаја, америчка I армија била је примољена да се мастимично повуче. Савезничко ратовно заповедништво предузело је све потребне мере да се непријатељска акција паралише. На угрожена сектора довлаче се нова појачања, а снаге британско ваздухопловство концентрисане су на тајним аеродромима. Да би помогли савезнике у борби против нападача и у одбрани своје земље, белгијски патриоти желе да и они учествују у борби против наступајућих Немаца. Изгледа да је оперативни циљ немачке офензиве заузеће Лијежа. Али постоје сви предуслови да Немцима тај план не успе. Главни циљ немачке офензиве има свакако потпуно други карактер. Немачко врховно заповедништво покушава да својом офензивом изазове помутњу у савезничким редовима и паралише офензивне акције на осталим секторима фронта, да одложи почетак новог савезничке офензиве на Немачку, да угрози десно крило савезничких трупа које држе фронт на Реру, и да са офензивним операцијама побољша одбрану Келна. И коначно, оа офензива нужна је за немачку команду и због политичких разлога. Нужно је да се немачкој јавности прикаже бар један успех свих тоталних мобилизација и стварања Фолкстурма. И на другим секторима западног фронта Немци су покушавали се јаким протнаофензивама. Међутим, Немци су најопаснијих немачких напада био је разбијен између Балфора и Милуза, а други на сектору Сарбемина. После разбијања ових немачких акција савезници су постигли нове успехе на Сарском и Алзашком фронту. Продором према Рајнском Палатинату савезници су са приближили важном немачком индустријском граду Карлсруе.

На италијанском фронту жестоке борбе се вода још увек на приказима равнице реке По. Заузета је Фенеца, за коју су се водиле дуготрајне борбе, и савезници се сада приближавају граду Имолу. На егејским острвима спречени су били покушаји немачких искрцавања на неким од острва које држе савезници.

На Далеком Истоку наставља се напредовање савезничких трупа у Бурми и на Филипинима. На бурманском сектору британска трупе овладале су поножјима 400 км. северно од важног града Мандалеја. На Филипинима настављ се савезничко напредовање на острву Лејти. Поред тога извршено је изненадно искрцавање на острву Минодоро у западним Филипинима, јужно од Маниле.

Савезничка авијација развијала је јаку делатност на свим фронтовима. На западном фронту подупирала је операције копнених трупа, жестоко је бомбардовала стратешке циљеве на територији Немачке, а са база на Пацифику и у Кини настављ је своју ваздушну офензиву против јапанског острва и индустријских објеката у Манџурији.

Стварајмо и учвршћујмо Савез пионира

У току народно-ослободилачке борбе ко се од нас није срео са десетинама, стотинама, а хиљадама деца која су на својим леђима испробала страхоте фашизма, страхоте рата. Њихови родитељи, њихова одрасла браћа и сестре отишли су на фронт да се савете за сва зла деца која су окупатор и његови помагачи изазвали, да истерају непријатеља из наше земље, да осигурају слободу и срећнију будућност читавог народа, а тиме и будућност наших најмлађих.

Многа наша деца су под окупацијом започела своје тешко дјетињство. Замјесто игара и срећне безбрижности настала је оскудица, глад, а често и борба за одржање голог живота. То њихово жалосно дјетињство, биједа, поносни родитељи и стаљени домаћи разорили су у малишавима мрњу према убојицама, мрњу која ће навијек пламтити у њиховим срцима. Они су добро упознали све благодатне окупаторске власти и његових назјених експедиција и похарде. Они су добро осјетили што значи остати без хранитеља кога су фашисти погубили на Бањици, Јасеновцу или у неком другом погору. Али они добро знају ко су ти борци који се свети за све те злочине, ко је њихов заштитник, јер у редовима тих бораца налазе се њихови родитељи и њихова браћа. Није ни могло бити другачије, а да свијест о томе не обузвати најмлађу генерацију, да их љубав за своје дјетињски живот и слободу, љубав за своје родитеље на приважа уз нашу народно-ослободилачку борбу, уз нашу војску и нашу народну власт.

Понесени примјером својих старијих другова омладинаца и омладинки они најмлађи, својим малим, дјетињим снагама помагали су народно-ослободилачкој борби. По градовима, у школама давали су отпор и нису дозволили да над њима окупаторски велитбари мирно проводе одмарањавање. На непријатељску пропаганду о партизанима, дјеца су у разреду реагирала дубоким муком. Дјеци су најбоље говорила дјела фашиста. Од школа су направили своје касарне док су у дјеца смрзавала по кућама без огрјева и хране. Наши најмлађи су то запамтили. Запамтили су глад, бомбардовања, голотињу и бостонску које су им фашисти донијели. Имали су са опасности и губили су своје младе животе, али су цијелали непријатељске плакате, бушили на камионима гуме, наносили штету туђинцу на најразлитијим начинма. Они су вршили акције. Били су курири, извјађачи и стражари, а њихови пионирски чети радиле су у задњаво у позадини. Ето, тако се стварао пионирски савез.

Кроз ослободилачку борбу наших народа израсло је ново младо покољење, оно је дело и нови тип дјетета — дело је наше пионира.

Нама краје, ни града, ни села у нашој новој домовини, гдје нема пионира, гдје не стоје њихове дрвене пушке, гдје нема њихових чета и домова. У неким крајевима одбори УСАОЈ-а одржавају и посебне курсеве за пионирске руководиоце. То све говори да се организованом раду са дјецом већ давно пришло. И данас у пионирском покрету ми имамо једну нову младу снагу. Али да би та снага дала сва од себе на великом оном дјелу, му треба брижљиво његовати, ту морамо још боље и још чвршће организовати.

Ко је позван да буде главни и прав помагач нашој држави и васпитању све генерације наших најмлађих другова, јако на ми, омладина. Тај задатак ми ћемо најбоље спровести кроз пионирске организације.

Ослобођена читава наша земље је близу. Самим тим нема је држава отворила широке могућности раде и на том послу и ми морамо те могућности искористити. **Пред одборима Уједињеног савеза стоји тај задатак да хитно пређу организовању, ширењу, учвршћивању и уопће стварању Савеза пионира.**

Ми морамо дјеци надокнадити пропуштене школе и игра, васпитати их у љубави према новој и слободној домовини, показати им како се чувају тековине народно-ослободилачке борбе. Ми морамо наше пионире научити како да учествују у тим великим оном задацима на изградњи наше нове државе — федеративне демократске Југославије.

Ми Савезу пионира морамо дати пуни садржај да би ово стварна подршка држави, а у праву реду школи. Зато је потребно пионирска организације водити на виши политичке и културне степен, потребно је његове организације и даље развијати.

Кроз пионирске чете, домове, хорове, позоришта, дјечје оркестре, разне курсеве, одборе итд., морамо ми могућити сестранији развитак.

Само тако ће Савез пионира као добро организована снага моћи у цијелости да испуни свој задатак.

Неда Маровић

НАРОДНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ У БЕОГРАДУ

НА 5-ГОДИШЊИЦУ 14 ДЕЦЕМБРА

На дан 14 децембра, у оквиру прославе 5-годишњице демонстрација радног народа београда против владе Д. Цветковића и Влатка Мачека ,одржан је у 11 часова пре подне митинг на трг Славија. Скоро два сата пре заказаног времена су почеле да пристижу поворке радничке и школске омладине, мушкараца и жена из фабрика и предузећа са заставама и транспаренатима, које су пролазећи кроз улице певале наше борбене песме и узвикивале пароле. Манифестанти су непрекидно одушевљено кликали: Стаљин! Тито! Непрекидно су се сливале реке грађана из свих околних улица ка Славији, док су се изнад мноштва народа дизале заставе и велике слике Стаљина и Тита.

Митинг је почео певањем „Хеј Словени" и „Буди се исток и запад", отпевањем од радничких певачких хорова „Никола Тесла" и „Абрашевић".

Затим је говорио Драгослав Мутановић, секретар Градског одбора Јединственог и родно - ослободилачког фронта. У своме говору је оцртао како је дошло до 14 децембра 1939 године. Изнео је како је Европа после Минхенског споразума препуштеног фашистичком поробљавању. Истакао је да је у таквој ситуацији свима народима Југославије био једини пут, пут што чвршћа ослона на Совјетски Савез, као на земљу која је током целе своје историје водила политику мира и заштите малих народа. Али тим путем нису хтели да иду режими Југославије, а нарочито не режим Цветковић—Мачек. И тада дошао 14 децембар, дан када су радници и напредни интелектуалци подигли јаке протесте против ненародне политике владе Цветковић—Мачек. Демонстранти су били претходници хероја Народно - ослободилачке борбе за бољи и срећнији живот народа Југославије.

После је говорио радник Стеван Јовичић, члан Градског одбора Јединственог Н.-ородно-ослободилачког фронта. Нагласио је да су око радничке класе и њеиног језгра Комунистичке партије почели да се скупљају сви поштени родољуби и искрени демократи, да се већ тада почело да ствара наших јединствених народно-ослободилачки фронт.

Другарица Славка Парента је изнела учешће студената Београдског универзитета, који су тог дана дали своје крваве жртве: Босу Миљићевић, Мирка Луковића и Живојна Седлана. Дакле је рекла да је борба коју је наш народ водио 14 децембра уродила поредом; остварена је демократска федеративна Југославија, најлепши споменик онима, који су дали тог дана своје животе за исте идеале, који су циљ и данашње борбе, идеале слободе и независности наше државе, братства и јединства свих народа Југославије.

Последњи говорник је био Драги Стаменковић, секретар Главног одбора Уједињеног савеза антифашистичке омладине Србије. Истакао је, да су многи руководиоци демонстрација тинуули у славној н.-ородно-ослободилачкој борби, као Рифат Бурџовић, Милош Матијевић, Вукица Митровић и други. Један од оних који су остали у животу јесте најбљи сарадник маршала Тита, члан Врховног штаба, генерал-лајтнант Алекс.ндар Ранковић.

У току говора стално се кликало маршалу Титу, Народно-ослободилачкој војсци, новој демократској федеративној Југославији, Комунистичкој партији Југославије, Совјетском Савезу, Црвеној армији, нашим Савезницима и демократској Грчкој.

У 4 часа поподне изведена је културна приредба у сали Коларчеве задужбине.

Одржане су такође културне приредбе у позоришту на Врачару и у Официрском дому.

Са митинга на Славији 14 децембра ове године

Догађаји у Грчкој

ЕМИСИЈЕ РАДИО СТАНИЦЕ »СЛОБОДА ГРЧКА«

Лондон, 14 децембра

Јуначјед Прес јавља:

Централни комитет ЕЛАС-а дао је изјаву грчком народу преко радио станице »Слобода Грчка« у којој се између осталог каже: „Енглеси остављају Немце да се несметано крећу по Средњеаској острвима, где пустоше земљу и убијају грчко становништво, а они су дошли у Атину да помогну фашистима. Енглези више воле да ратују против грчког народа него против Немаца.« У сврој четврто] емисији радио »Слобода Грчка« изјављује: »Скобиђева варварства превазилазе варварства Мусолинија и Хитлера, јер је њихов циљ да наметну Грчкој Папандреову диктатуру и да претворе Грчку у британски протекторат.«

ОДГОВОР ЕАМ-а ГЕНЕРАЛУ СКОБИЈУ

Командант ЕЛАС-а Стефанос Серафис у одговору генералу Скобију 9 децембра између осталог каже: „Ми ћемо продужити борбу где год Бог било потребно док ви не уђете у ову одговорност пред историјом, док не повучете вашу одлуку и не престанете с нападом. Садашња влада не само да не ужива поверење народа, већ је постаје на од стране краља кога би такође требало извести пред суд због његових дела. Серафис захтева образовање праве народне владе која ће осигурати слободан израз народне воље сходно Атланске повеље и Техеранске конференције.

150.000 РАДНИКА У ШКОТСКОЈ ДЕМОНСТРИРА ПРОТИВ ЕНГЛЕСКЕ ПОЛИТИКЕ У ГРЧКОЈ

Лондон, 18 децембра

Данас су око 150.000 радника у више од 200 шкотских бродоградилишта и фабрика авиона одложили демонстрације против британске политике у Грчкој и одобрили су резолуцију, којом се позива влада да што пре потпише примирје у Грчкој. Протестни митинг одржан је на месту које је већ раније било за то одређено.

УСПЕСИ ЕЛАС-а

У Атини и Пиреју настављ у се борбе у којима учествује и артиљерија и британске оклопне и ваздушне снаге. Британске трупе покушаје да ослободе комуникације од Атине до мора. У Атини грчки борци заузели су стадион и главни затвор где су били затворени каислинговци. Грчке трупе продрле су у Главни штаб британске авијације. Морским путем евакуисане су индиске трузе из Мисолунгија.

ОМЛАДИНА И ПРОСВЕТНИ РАД

Од ЕДВАРДА КОЦБЕНА

I

Моја жеља је да ме свега упозорим омладину на оне моменте нашег односа и просвете, који ће допринети рађању љубави према заједничкој државној домовини. Хоћу да упозорим на оне моменте који ће служити у праом реду као оријентација самој омладини у њеном властитом просвећивању и који ће је онда способити за политично-просветни рад међу најширим масама.

Као прво треба знати да је ослободилачка борба створила у нашем простом човеку тако силну потребу за знању да је једва задовољавамо. Ослободилачка борба је отворила простом човеку очи за истину, да је живот непрестана борба сила које не можеш избећи, већ их мораш упознати. Показала му је, да се може успешно укључити у ову борбу сила само ако је наоружан правим спознањом. Уприкос највећим тешкоћама и искушењима он је доживео посебно и спасоносно осећање умног, моралног и физичког тријумфа над непријатељским силама живота, које данас у политично-друштвеном обиму претстављају у праом реду фашизам. То спознање је наш човек за хвално поставио за водиљу свог новог живота и сада је осетио да права сувереност живота ниче пре свега из мајсторског савлађивања животног борног поља.

Као друго треба знати, да је за наш човека на тај начин образовање променило свој искључиво технички карактер који је по досадашњем просветном појмовима имало те задобило ослободилачкој борби културно-политичко обележје. Када данас наш простом човеку нема ни довољно хлеба и одеће узима после тешког рада у руке часопис и књигу, не чини то само да уђе у свет да знаје у мислима и делотворно се управља. Зато, дакле, што наш народ данас удовољавају тежњи за изобразбом ради јаснијег и успешнијег кретања у арени живота, одоц и образовање за њих нису више постављени само техничке, само апстрактно и универзално, већ у сврстости њиховог личног положаја и политично-друштвеног простора, усред стварних услова њиховог живота.

Као треће треба знати да је због те опште потребе на просветном пољу и претку досадашње образовање изгубило и значај привилегованости. У новој Југославији образовање није више право одабраних појединаца, већ је постало право и дужност сих држављана нове Југославије. Ако је до сада образовање било исто тако привилегија као новац или земља те је у том смислу служила као средство за постизање бољег удела у друштву, онда данас образовање постаје заједничко власништво свих народа и доступно је сваком његовом појединцу. Морамо знати да образовање у новој Југославији неће бити само доступно и бесплатно за све, већ је простом човеку пружити и све културно богатство наше земље и културног света. Све културно благо које постоји у Југославији мора при света постати власништо наших народних маса. Све школе, музеји, галерије, позоришта и просветни домови, све библиотеке, лабораторије и разне друге културне збирке и установе моћају од данас надаље служити естетском, моралном, друштвеном, образовном, савукупном техничком и духовном уздизању држављана нове Југославије.

II

Морамо истоћати да се просветни и културни живот југословенских народа развије и у правом облицима. Зато морамо упознати главне облике нове просветне организације наше државе.

Прво потез нове просветне организације је њен масовни карактер. Када говоримо о том масовном карактеру не мислимо само на чињеницу да ће образовање бити приступачно свим народним масама, већ нимо пред очима и чињеницу да нову просвету изводе и претстављају људске масе. То значи, да ће од данас надаље прост човек наших народа стварно суделовати у свим одлукама које се тичу његог бољег просветног или васпитног питања. Ову могућност му данас даје карактер нове народне власти. У сваком Народно-ослободилачком одбору се данас постаља Народно-просветни одбор, који има за задатак да усредсреди и води целокупан васпитни и просветни рад своје околине. У том Народно-просветном одбору суделују додуше претставници ослободилачког покрета, антифашистичких организација, родитеља, просветних радника и разни јасновиђи људи који су дужни да по сваком питању које се тиче њихове средње и њене просвете, сакупљају целокупно становништво на просветне састанке и зборове на којима они постављају дотична питања, дају их на решавању становништву и помажу га да се о њима изјасни и изрече о њима одговоран суд. Ниједно просветно или васпитно питање се у Југославији неће моћи решавати без учешћа просветног терена. Људи се морају приближити просветној стварности и преузети је на се у таквој мери, да ће је почети решавати као своја лична питања. Просвета дакле не сме више бити људима само порезно бреме, већ мора постати стваР њиховог личног напретка и заједничког добра.

Други потез нове просветне организације претставља њен карактер просветне власти. Просветни рад дакле није више само приватна ствар или које било од заинтересованих интересованих већ дело заједничке воље за управљањем живота. Просветна организација стога губи свој приватни карактер и укључује се у заједничку и укупно народну власт. Чињеница, да људи могу по сама васпитањ и просветним питањима заједничити, јавно и активно одлучивати придаје нашој просветној организацији снагу власти. Та просветна власт дакле се јединствено из теренских народно-просветних одбора преко сличних одбора у срезу и округу до Народног поверништва за просвету и његових подручних просветних централа. Каке ће на терену људи имати прилике да одлучују у просветним стварима на састанцима, зборовима и изборима, тако ће народни просветни делегати имати једнаку прилику на срезовима и окружним просветним конференцијама, а начелник при Народном поверништву и Народно-просветном већу које ће бити члана врста просветног парламента савског народа.

Трећи потез нове организације морамо видети у тежњи за концентрацијом читавог просветног рада у оквиру Народно-просветног одбора. Народно-просветни одбор има за задатак да у праом реду развије просветни рад у свим гранама просветне делатности и да њиме управља самоуправно. То значи, да морају људити не само бригу за школе и за просвету, већ да морају водити бригу и за дизање просветног нивоа читавог становништва и тежити за тим да му се омогући свестрана просветна делатности, од књижевности преко културе и глазбене уметности до позоришта. Затим Народно-просветни одбор има за задатак да усредсточи и упости сав досадашњи просветни рад своје средине. Његов задатак је да у њиме непотребну диференцијацију друштва и уместо различитих и непотребних просветних друштава, певачких друштава, шпортских клубова и задружних организација постави у свом делокругу једну једину културну, певачку, шпортску, задружну секцију. Тиме нећемо постићи никакво насилно и штетно унформисање духова већ желимо постићи правилно и успешно образовање. Све то ћемо постићи ако Народно-просветни одбор у свом раду буде при културе, до зграде, где треба да се сконцентрише целокупан просветни рад и развију све способности становништва.

Ту на терену је дужност да се просветном раду придружи сва омладина. Од њене правилности и способности зависиће у многом крајњева успешан просветни рад. Омладина нека судеује не само у школама већ на свим културним пројекбама и у свим просветним акцијама, при организацији библиотеке, вечерњих течајева, у певачким хоровима шпортској природби, позоришној групи, а у праом реду у ширеању позитивног расположења за што скорије преузимање просветне одговорности од стране наших најширих маса. Нека се што пре обистине речи, које је већ давно изрекао пројетер народа: „Буде се духови, данас је радост живети."

НАШЕ БРАТСТВО СА БУГАРСКИМ НАРОДОМ ЈАЧА СЕ НА ДЕЛУ

На Првом конгресу антифашистичке омладине Србије делегати бугарске омладине обећали су да ће помоћи у великом ослободилачком рату оснивањем и напаћеном нашем народу. Пред осталог они су обећали да ће преко свих примити најмање десет хиљада наше деце и збринути их по дечјим домовима. По свом повратку у Бугарску ове делегације, Централно омладинска комисија при Националном одбору Отаџбинског фронта упутила је апел на трабање, мајке и сестре, у којем се између осталог каже:

„Ми, Централна омладинска комисија, упућујемо горућа апел свим бугарским мајкама и сестрама да се одазову позиву, да преко свих сестара и статоринстве преко зиме деци братске Југославије."

На овај апел већ су се многи одазвали Само бугарска област примила 2000 деце .

Поред тога студенти Софиског универзитета прикупљају храну и материјал за београдске студенте.

И ово, после кратког времена у Београд је дошла поново делегација састављена од претставника бугарске омладине и Цвјетин Кости од пет чланова. Ова делегација ступила је у контакт са Централним одбором УСАОЈ-а и Поверенштвом социјалне политике и народног здравља Националног комитета ослобођења Југославије, да среди техничка питања и организацију транспорта наше деце за Бугарску и хране и материјала за Југославију

Неколико напомена

О ДОПИСНИШТВУ, ДОПИСИМА И О ДОПИСНИЦИМА

Показало се да скоро сви омладински листови стоје пред питањем добро организоване мреже дописника. Због неког разлога добро организоване мреже дописника они имају само оригиналних чланака самих бораца са фронта или у ударника са фронта рада, или антифашистичких омладинских организација на терену. Због тога једноличност чланака и тако даље. Такође разнородност и тако богатог, живота.

Пред тим питањем данас стоји и „Омладина".

На примјер: На свом Првом конгресу антифашистичка омладина Србије дала је иницијативу за свенародно такмичење за помоћ пострадалим крајевима. Омладина Војводине преко своје делегације прва је прихватила позив на свенародно такмичење. Због слабе дописничке мреже (у великом дјелу Србије), или скоро никакве (у великом дјелу Војводине — осим Срема) — ми не можемо успјело пратити кампању, а нити је тим самим помоћи.

У Словенији прегледајући „Младину", видимо да је стање дописништва добро рријешено.

У Босанској Крајини исто тако „Млади Крајишник" поред осталог и то поме, испуњава задатке једног омладинског листа. Тамо постоји дописничка мрежа. Они су ту учинили корак даље одржавањем конференција дописника за округ: Дрвар, Грмеч, Козара, Кључ, Мркоњић, и за бригаде IV дивизије. Ова конференција допринијеће и развијању дописништва на овим окрузима. То ће допринијети развијању интереса код широких маса младих за нашу штампу. Можда бити и то да неки један од начина тако би се у окрузу развијањем могло лакше рријешити питање продирања наше штампе међу омладином.)

16 и 18 октобра одржана су исто тако на банјалучком и приједорском округу конференција дописника. Поред осталог, расправљало се питање о начину организације и писања дописа. На конференцији дописника приједорског округа као је приједлог да се између срезова, општина и села развије такмичење по питањима: које ће село, општина или срез дати боље и више дописа. А такмичење ће се завршити слиједећом конференцијом дописника.

Мислимо, да овај примјер крајишке омладине треба да слиједи и омладина других крајева.

Код такође организираног дописничког рада, лако се рријешава друго питање које нас интересује — питање дописа, њихов број, канвоља и брзина њиховог достављања уредништву.

Дописи који стижу нашим централним листовима, доста рријешо и за такашњеном, пата од општих фраза и неконкретности. То скоро и упропаштава вредност дописа. Ево примера са дописом: „Чачак је ослобођен".

„Слобода која се до скора није могла ни замислити у срцима људи у свој јачини. Грађани су дахнули душом: нема више пијаних четника да их претњама и нељудским псовкама ремете у насушним пословима...

„Да би снага одушевљења била јача ничу већ давно прежалени синови, васкрсавају вјерни, да би родбину и другове гранули и у груд радости пригрлили, одушевљевши побједилаца, о Народно ослободилачкој војсци, о мучном повлачењу из Србије 1941 и о победама које су доживеле врхунац данас.

„Подјарују се другови скривени по подрумима и земуницама од реакционарне и дивље немачко-четничке владавине..."

„Борба" од 17 новембра на другој страни, објавила је допис из Чачка. Ево једног одломка у коме нема скоро ни једне сувишне рријечи, ни једне фразе, у коме говори сам Чачак:

„Тако је и у Чачку 10 о. м. одржан понеп стрелањем јунацима на воду поред Војно-техничког завода. Неизмерни бол и мржња, која зове на освету, обузимала је присутне. Сви су се сећали 7 новембра 1941 када су Немци наредили да сви мушкарци од 17 година на више дођу у арсенал. Нико није заборавио имена српских изрода: мајора Потраковића, вода Бужина (Бужеје), Милоша Антонијевића, Андрије Стокића и других који су сеђели у немачкој комисији и разрстрвали Чачане по гругама: за смрт, у Немачку на рад, за батине и за роњски живот. Тада је почело масовно стрељање. Свакога дана стрељана је једна група. Многи су умрли са посном Средњошколац Јовашевић са 15 својих другова погинуо је вешајући:

„Збогом, мила Домовино,
Збогом, роде мој;
За те само и слободу
Дадох живот свој."

Четници се нису задовољили масовним убиствима у Чачку. Није им било довољно скупних гробова на воду поред Завода, на Тополаву Брду, на Вијенцу, у Трновој него су продужили са кланањем поштених људи по селима и градовима. Оргијали су под заштитом Немаца. Док су једни клали овце за гозбу, други су клали људе. Познати вођа јричих тројки Бојан Ристановић заклао је Зору Бојковић, Лепку Крупеш и још неколико дјевојака и раскрсрио путева Мрчевца—Прељина. Породицу Милана Ружића у Гучи четници су, уз сарадњу љотићеваца и Немаца потпуно истребили. Заклали су сестре Раковић. Безбројна су четничка недела.

Тешко је било и преживјети члановима породица, које нису захватиле четничка кама. „Тај гроздне нити ми ко дође у кућу, нити куд изађох. Не знадох ни за Божић, ни за Ускрс. Само пути, скупи кожна и трпи..." — каже једна старија жена, чија је син стрељан. Мајке су јричали подносили бол и понижења. Једна од њих, Јованка Азањац, испричала је на помену станак са својим сином: „Дошла сам у затвор да видим сина. Рекли су ми „Твој ће син добити заслужену казну као и Ратко Митровић." Ја сам му поносно одговорила: „Ви сте убили нашег славног Ратка и вашег омиљеног Бату Јанковића, али наше мишљење не можете убити." Тражили су да се одрекнем свога сина. Ја сам им рекла да се нећу одрећи свога сина, јер је он пошао поштеним путем. Видела сам сина везана ланцима. Певао је омиљену песму Прекле арије. Рекао сам му: Сине, не стидни се твојих лањаа. Буди јунак до краја. Ја сам одржала реч коју сам дала сину да нећу за њим заплакати."

Дописник из ужичког округа, од кога смо добили допис: „Један од многих злочина", овако почиње:

„У нашем крају четничке бандити су вршили разне злочине, али један ће ми вечито остати у памети...

Злочин је извршен на двема најбољим другарицама из мога краја. Једнога дошли су четничке бандити, ишли их из куће и одвели у планину код једног бедзана где су их заклали. Једна другарица..."

Ово је примјер како истинит догађај речен овако изливањем празних рријечима (једна, једна, бадзан, сјет итд) постаје неубједљив, недоментаран. Такав је случај и са дописом „Курир" у „Младом борцу" (Србија), бр. 12.

Дописи којима недостаји стварни податци — о злочину, злочинцима и жртви, или о чети, о борцу у једној одређеној борби или о једном одређеном раду и слично, — у којима не видимо свакодневне људе са њиховим карактеристикама, слаби су дописи. Врло често они се не могу употребити.

Недостаци дописа су такође сухопарно доношење подаци, који личе сличе статистикама. Такви и слични дописи неводе само бројке о резултатима ударничког рада у радиницама, на пољима, спомену неколико имена или, као овај допис из ужичког округа, подаци о борцу и неко јединице, тај и та и тако даље.

На примјер: „Млад борац", лист антифашистичке омладине Македоније, донио је допис из 41. дивизије. Каже се само, да је једна ударна група 17. бригаде уништила 13 немачких камиона. Друге је заробила 4 Немца, а два убила. Сличан допис је у „Омладинском борцу" (Хрватска), бр. 30: „У засједи". Писана су 23 реда фраза, а акција је описана са:

„... за час је 15 бандита лежало мртвих и рањених на земљи."

Ти дописи слабо користе. Из њих се не виде људи који су извршили јуначка дјела. Најбоља похвала за њих је истинско описивање њиховог дјела, а то је срчика, свака дописа. Такви дописи уздижу, успјело популаришу војнике и радне успјеле појединце и групе. Уприлико су дописи дјелотворнији. У нашој штампи има велики број добрих дописа. Ево неколико њих:

„Партизан сам и то ћу увјек бити!" („Наша борба" лист омладине Источне Босне).

„И код нас се чешћи калн... („Допис из Мостара за „Младу Херцеговину", која је донијела „Ријеч антифашистичке омладине Босне и Херцеговине", и задњи број „Ми млади" — како се раније звао наш лист).

Лијепо је допис Цевала Мишића у „Младом Кордуну", у Корнин сам се упознали..." То је сјећање на друга Бошу Козарчанина, то је описана из живота која даје вјерни упечатљив доказ о борцу и руководиоцу јуначке омладине, без хвалисања и немјештених.

То су све обични људи, то су омладинци. Наша омладина има толико јуначатва, чврстине, непоколебиве љубави за свој народ и слободу и мржњу према непријатељу, да неимо никакве потребе да се штампа фантастичним стварањем. Довољно је само узимати материјал из наше борбе и рада, узимати га срцем у умом, тј. — како каже Калињин — с осјећајем пуне свијести говорити о тешкоћама и напорима народа и омладине и о потреби да се непријатељ побједи по сваку цијену."

У том погледу, из бројних Родољуба Чолаковића, које су већ објављивне по нашим листовима, а које ће ускоро изаћи забране, посвећене нашој јуначкој омладини, из одломка: „Срце народа", може се много научити.

„Нашао сам с другом кроз блокирану Загодину. Већ сио се примицали другом крају града, према Бурњеву брду, и не спутећи да су на излазу трада њемачке страже. Требало је само да пробијемо једну ограду и да ми падемо у шаке. Управо ту, искрснуо је пред нас, као да је из земље изникао, један дјечко на бициклу. Зауставио је бицикл и завитао нас:

— Имате ли легитимације? Ево их Немци легитимишу све који излазе из града.

По чему је могао тај малишан послужити да ми немамо легитимација, да нас треба опомонути, не знам. Он је вјероватно знао да у шуми има људи који бију окупатора, да из града одлазе и да нису многи и он је са својим дјечачким срцем био на њиховој страни. Своју опомелом он нас је обојицу спасао од сигурне смрти. Још и сада видим његово пребљедо лице и жиле пакетне очи."

Осјетиш срце свога народа, јер чувши властито срце и спознајеш племениту љубав према народу и слободи и голему мржњу према непријатељу.

Добар дописник — то је треће наше питање — нијемте те људе, свакодневне људе, омладинце са свим њиховим тешкоћама, напорима, хтијењима и остварењима. У његовим дописима они говоре, причају и раде из властите душе, из душе наших народа, обогаћене кроз овај рат племенитом мржњом према непријатељу.

Од дописника у многом — као што смо видјели и већ наведеним примјерима — зависи врриједност дописа и њихова употребљивост. Ово врриједи и онда када је дописна служба организована.

Дописници треба да буду политички спремни и способни, да се брину о властитом политичком и културном развоју. Тако ће моћи успјелије запажати, боље одабирати материјал, теме и мотиве за обраду. Ево примјера како се неко не изаборе и не искористи добар мотив:

Омладина пиротског округа за свој лист „Младост" добила је из отечественофронтовске Бугарске 6000 кг папира и камион за превоз. И на само то. Из Бугарске су добили и клишеа слике драгог вође и учитеља Тита, то су најбољи примјери стварног братства наших народа са Бугарима. Забиљежен, он широким масама младих чини оснивањем наше братство. Али о томе се није писало.

Или на примјер: у врањском округу утицај непријатељске пропаганде још се провлачи, животари кроз дражиновске лажи о прогонима Срба у Македонији. А толико је примјера било и сада и на Косову и у Метохији да међу тим да се стварају једних или других и за заједничку ствар једних и других. Али ни о томе се не пише.

Да би сва ова дописник видио, нужно је, — не само да му помогне организација, него и да сам ради на савлађавању политичког и културног материјала, да потпуније гледа у живот и његове проблеме.

Као што сам примјери речито говоре, новине постају најмасовније средство политичког рада и одгоје омладине. Због тога треба бити смјелији у тражењу дописника, а то ће бити могућно. Због масовног прилива омладине у наш покрет, због младости наше организације, ово врриједи нарочито за Србију и Војводину. Ту постоји једна тенденција да се као дописница задраже руководиоци омладине, који раде других дужности не могу да обављају тај посао. Такав је примјер са дописником из Врања. Уколико такви другови и врше дописничку службу, многи догађаји и мотиви остају необрађени и неискоришћени. Не примјер у Арањеловцу, у радионици за рубље, раде омладинке, а о томе се не пише. У Крагујевцу радио пет омладинских домова, над крагујевачком омладином извршили су многи свирепи злочини, а о томе се не пише. У Влашком пољу, у округу млађеновачком, отвара се рудник лигнита. Јавило се већ 1000 радних руку. О ударницима који су поникли у ударној недељи у Београду, није се писало. Ударника је било, било је радних чета и батаљона. Никоме дјело се види кад се пробе кроз Београд, али се у штампи оно не види.

Треба смјелије, елестичније бирати, проналазити оне омладинце и омладинке који ће најбоље одговарати тим задатцима.

Ова напомене о проблемима дописа и дописника, само су примјери за њихово рјешење. Самим својим постављањем они носе своја рјешења, јер су поникли кроз напор младе генерације у изграђањ лепшег и бољег. Рјешење тих проблема а и сам рад на њиховом рјешењу јачаће је напора и успјеха наше младе генерације.

Нусрет Сеферовић

Омладина Војводине спрема се за свој I Конгрес

Антифашистичка омладина ослобођене Војводине одржаће свој I Конгрес 27 децембра ове године у Новом Саду, жаришту слободе и културе Војводине — српској Атини. На овом I Конгресу ће се испољити јединство све војвођанске омладине стечено у трогодишњој ослободилачкој борби.

Српска се омладина у Војводини заједно са хрватском, русинском и словачком омладином кроз три године борила за слободну и аутономну Војводину, борила се за своје јединство. Данас се у редовима Народно-ослободилачког покрета, наше народне војске, и нашег Уједињеног савеза бори и ради заједно са словенском омладином велики број поштених мађарских омладинаца. У Војводини је створена мађарска бригада која је кроз врло кратко време нарасла до преко 1.300 бораца. Велики дио њих су омладинци. Она води борбу против мађарских фашиста који су вршили велике покоље над словенским народом Војводине.

Исто тако како је данас јединствена у борби против мађарских и немачких

бандита, војвођанска омладина је јединствена и при обнови земље и помагању нашим пострадалим крајевима.

На свом I Конгресу она ће показати колико је испунила обавезе које је дала преко своје делегације омладини Србије на њеном I Конгресу да ће појачати акцију за сакупљање намирница и осталог материјала за пострадале крајеве наше земље. Омладина Војводине је позвала омладину Србије на такмичење на свим пољима изградње. Многа војвођанска поља нису засијана, и необрани кукуруз још гњиљу по њивама док неки наши крајеви немајући хране гладују. Војводина није толико опљачкана и уништена, да не би могла дати својој пострадалој браћи материјалну помоћ. Она ће то дати и ова иницијатива неки баш на војвођанској омладини јер се она и примила и задужила том акцијом на I омладинском конгресу Србије. На њој стоји да преузме иницијативу да

е обради 85% неискоришћене родне земље и да искористи ово мртво благо. Немачки и мађарски окупатори су при свом повлачењу отерали запрежну стоку, те је сада постављено питање превоза помоћи, питање оправљања пруга, мостова и друмова. На овом раду треба омладина још јаче да спроведе ударничко такмичење и да би што више помогла да сакупљена помоћ стиже на време где је потребна браћи. Војвођанска омладина спремила је домове за незбринуту и сиромашну децу, и децу без родитеља. Она треба из својих редова да даје старатеље и васпитача својим млађим друговима, да им осигура топле домове и храну. Омладина Војводине треба још полетније и самопрегорније да спроводи такмичење на овим пољима рада и да искористи све могућности, сва средства како би дала што боље резултате те помогла у изградњи наше нове домовине.

Са резултатима на овом и осталим пољима рада она ће изаћи на свој I конгрес и показати колико је схватила и извршила своје задатке.

То су главни задатци војвођанске омладине и уколико их она боље извврши утолико ће моћи светлија образа изаћи пред наше народе на свој I Конгрес.

У досадашњим предконгресним такмичењима војвођанска омладина је дала лепе резултата.

У Војводини омладина масовно ступа у нашу војску. У позадини омладинци и омладинке раде на свим пољима и чисте трагове грогодишње окупације. Оправљају пруге, мостове, друмове, скупљају намирнице за пострадале крајеве, обрађују напуштена поља и др.

2400 омладинаца и омладинки старопазовачког среза радило је 14 дана на необрађеним њивама и за ово време су обрадили сву необрађену земљу у свом срезу и дали преко 8500 радних дана. Омладина румског среза је, такмичећи се са земунским срезом, дала преко 6000 радних дана. У току сабирне акције сакупљено 3604,50 кунa, 4.442 кг. брашна, 4 кг. шећера, 38 кг. меда, 90 праса и 239 кг. колача, 120 метара платна и др.

400 омладинаца и омладинки Митровице радио стално за Народно-ослободилачку војску: преносе муницију и копају рупе на фронту. Омладина села Гргуреваца такмичећи се са суседним селом: ко ће боље и више ископати рупе на фронту, копала је 4 дана и 4 ноћи сменивши тиме више борце и црвеноармејце. Омладина среза Сремски Карловци по киши је брала виногаде, изабрала најлепше грожђе и однела нашим рањеницима. Омладинке по селима и градовима спремају себе за болнице. Оне дежурају редовно крај наших рањеника и спроводе такмичење к-ја ће боље и пажљивије неговати рањенике.

Свугде, на свим пољима такмичи се војвођанска омладина села са селом, међусобно се такмиче јер ће тиме најбољи ударници заслужити да дођу на конгрес.

Два писма

РАЊЕНИЦИМА 45 ДИВИЗИЈЕ

Омладници и омладинке варошице Косјерића шаљу ове поруке у знак пажње и захвалности рањеницима 45 дивизије, који су прошли своју кра на границн нашег пригорског среза. И то: 165 комада јаја, 14 кгр. брашна 0, 26 кгр. пшеничног брашна, 8 кгр. гриза, 10 кг. млека, 20 кгр. јабука, 3 кгр. пекмеза, 2 кгр. масти, 4 кгр. сира, 2 кгр. кајмака, 1 кгр. дувана, 1 теглу меда, поља кгр. шећера и једну торту.

Сирт фашизму — слобода народу!

28-XI-1944 Косјерић

Омладински одбор варошице Косјерић

УПРАВА БОЛНИЦЕ

23 Ударне бригаде
29-XI-1944
Косјерић

Омладници и омладинкама Косјерића

Рањени другови 45 дивизије топло вам се захваљују на пажњи коју сте нам указали и не жале своју проливену крв, видећи да је омладина свесна, сложна и увек уз нас.

Сирт фашизму — слобода народу!

У име рањених другова,

Управник болнице,
Др. Б. Харијадеа

4500 РАДНИХ ДАНА ДАЛА ЈЕ ОМЛАДИНА РУМЕ

На раду у болницама, установама на аеродрому и у борби кукуруза омладници и омладинке Руме дали су 4500 радних дана. Најбољи је био II ровн који је сам дао 2338 радних дана. У војску је отишло 570 добровољаца. Омладинке су спремиле војну болницу са 300 кревета. У срезу је скупљено 434.670 куна, 4442 кг брашна, 549 комада живине, 52 кг шећера, 37,50 кг меда, 90 свиња, 188 кг масти, 3621 јаја, 239 кг колача, 24 кг пекмеза.

ДА БИ НАШИ МОГЛИ ШТО ПРЕ УЗЛЕТЕТИ...

Омладинске радне чете из села Угриновци, Крњешевци и Шимановци, у земунском срезу, за неколико дана дали су 10.000 радних дана на оправци аеродрома.

»ПАРТИЗАНИ, НЕ БОЈТЕ СЕ ГЛАДИ, ЗА ВАС ВАША ОМЛАДИНА РАДИ...«

Омладинска организација у селу Петровчићу, земунски срез, сакупила је за нашу војску кроз три године Народно-ослободилачке борбе 1950 кг брашна, 1155 кг масти, 1475 меса, 770 кг спанине, 3520 кг кромпира, 1800 кг пасуља, 1320 кг лука, 825 кг пекмеза, 268 флаша пародајза, 43 кг меда, 522 кг сира, 32 кг путера, 480 комада веша, 1230 парк чарапа, 637 м платна, 111 ћилимова, 345 чемпера, 1630 мерамица 850 пешкира, 5220 завоја, пехова у вредности од 420.000 куна и 297.820 куна.

30 МОСТОВА, 40.000 КГ КРЕЧА

Радна бригада у Јабланици оправила је 30 мостова и направила око 40.000кг креча.

ОМЛАДИНА ХРВАТСКЕ — СВОМЕ I КОНГРЕСУ

У току такмичења за I Конгрес антифашистичке омладине Хрватске омладина Крка дала је 75 омладинаца у Народно-ослободилачку војску. Издала је 75 зидних новина и основала 11 читаличких, 5 дилетантских група, и поваћки збор, 1 пионирску дилетантску групу и један пионирски хор.

Пионирка Јела Ћурчић из Каља котар Жумберак, дала је током године 130 радних дана на пољским и другим радовима.

Омладинске организације у карловачком округу послало су у току предконгресног такмичења у школу 1061 пионира, мобилизирале за НОВ 251 новог борца, саградиле 380 бајти и дало 23.353 радна дана. На стручне курсеве послан је 61 омладинац.

И ОНИ ИЗВАН ОТАЏБИНЕ

Наша омладина у Збегу у Санта Чезаре-м спровела је 15-дневно такмичење. Кроз то време сви пионири одрекли су се свога оброка у 10 и 4 часа и на тај начин сакупили доста хране за дечије домове у Отаџбини.

ИЗ ГОЛУБИНЦА

Као и у свим другим местима, тако је и омладина у Голубинцима дочекала дан ослобођења весела и већ унапред спремна. Видело се већ два месеца унатраг да је ослобођење близу. Масовни бег Немаца, усташа и четника дао је повода наслућивати скори дан слободе. Знајући за то омладина се тајно состајала на једнонма, у такозваној Варшајској улици. Ту су се певале и училе нове борбене песме. Ту су омладинци Срби и Хрвати сахрани братски савез и чврсто се повезали у једну целину. Дружале су се и конференције, већином по ноћи и то изван села на такозваним „Водинама"...

...Од дана ослобођења непрекидно се праве митинзи. Али је омладина осим тих митинга приређа своји скоји раду. Српска и хрватска омладина, раме уз раме, са крампом, ђоволом и остаким радним алатом, са песмом иде у Нову Пазову, на станицу, на њиву и било где на рад.

Костанц Берголино,
дописник „Омладине"
из Земунског среза

На земунском аеродрому срушени су сви хангари, радионице и зграде за становање. Од бомби разорен терен ми брзо је био изравнан и сад на њему ришћ, осмотри У2! Ми смо на њима чекају брзи и окретни совјетски ловци типа »Јак 1, 3, и 9, чувени јуришни авиони »Ил« 2 («Штормовици«), дводмоторни бомбардери и још многи други апарати.

Приказим једном ловачком авиону типа »Јак 3«. На његовом трупу нацртане су 22 петокраке звезде. Питам једног руског капетана шта ово има да значи. Он ме погледа великим бистрим очима, развуче лице у осмејак, прилази авиону, дрма га за крило као да је хтео да га »разбудн, залуља га и кроз смех ми рече: »Овај авион је срушио 22 немачка ловца!« Ко пилотира? питам га даље. — »Наш командир, мајор, Хероја Совјетског Савеза. Исти овакав авион из наше формације срушио је 60 немачких авиона и цео је искићен петокракам звездама. Тај је пилот сада са својим авионом на другом сектору.«

Док нам он ово прича над нашим главама ковитлају се два ловца и врше вежбе, а један дводмоторац »П2« спушта се одонуд, од Београда. Сад се мешају и други пилоти у разговор. О свим могућим стварима причамо. О Стаљину и о Титу, о нашој великој заједничкој борби и о љубави које веже наше народе.

Трећа група даје гас и диже се у ваздух. Рана је зора затекла авијатичаре на аеродрому поред машина, а мрак ће их раставити. Лети се цео дан. Три авиоплана »кукурузњикаи — »У2« лете у кругу над аеродромом и иду у правцу Београда. Они су из наше ескадриле. Један поручник ставља ми руку на раме и вели: »Вот, товарбрзо је био изравнан и сад на њему

Совјетски ловац на аеродрому

одгојили много ваздушних хероја. То је авион, чија слава никада неће да умре.

Један од пилота поставља ми питање: »Јесте ли ви летели на њему?« — Да, рекох, већ дуже. — »Да ли вас је када срео »Месершмитт? Рекох му да ни он не може ништа. Осталих двадесет пилота стоје и слушају, а један двадесетогодишњи поручник-ловац каже: »По чему ти не може ништа?« Рекох, да »У2« остаје у ваздуху седам часова, а »Месершмитт« један и по час, и када би ме напао ја бих се ртео око дрвета у кругу; и ако би ме напао у десет часова пре подне, ја могу да кружим до мрака, а »Месершмитт« ће нестати бензина и он мора да бежи. Ово моје излагање изазвало је буру смеха код њих.

У то време долази један млади руски војник и даде командиру једну коверту. Он отвори коверат, назуча брзо наредбу, прочита је и држећи је отворену погледа другове и весело рече: »Другови у машине! За десет минута да сте у ваздуху, остало ћу вам рећи доле на стартуа.

Поздравио сам се с њима, и док сам се удаљавао од њих, они су навлачили хаубе-метаоне маочари, закопчавали капуте и седели у ловце. За непуних десет минута одлетала је и четврта група ловаца »Јак 9«, тамо ка фронту на запад...

Дука Божовић,
капетан пилот-ловац

Смотра омладинске радне бригаде у Земуну

У низу предконгресних такмичења у Земуну за Први омладински Конгрес антифашистичке омладине Војводине, у Земуну је одржана смотра радне бригаде. Трећег децембра из свих реонских омладинских домова крећуле су поворке омладине у „Дом културе" где је извршена смотра радне бригаде.

После свечаног дела поднесен је извештај о целокупном раду појединих чета: шта је урађено од ослобођења, које су акције радних чета, колико свака чета има радних дана итд. Радна чета IV реона је најбоља. Она ради сваки дан и до смотре је дала 6.000 радних дана. У току две недеље омладина је радила на поправци аеродрома и на изградњи помоћних за нашу војску и др. Омладина је укупно дала 17.000 радних дана, а најбољи ударник је Илија Тројковић који има 143 радна дана и Љубица Перић са 60 радних дана. Омладина која ради у нашим творницама такође је изнела свој рад. Само женска кројачка радионица сашила је за време такмичења 2.967 мушких кошуља, 3.189 гаћа, 23 хаљине, 33 блузе и 19 кецеља.

На омладинском састанку уочи формирања омладинске радне бригаде у Земуну

СИТНЕ ВЕСТИ
из омладинских организација

Чланови Звезе словеначке младине у градовима Целовец, Боровље и Апаче у Словенској Корушкој извели су опширне акције, у којима су растурили више хиљада летака. У акцији у Трсту словенски и италијански омладинци поделили су преко 98.000 летака.

Славонији отворено је сад 216 основних школа које похађа 11.123 пионира.

Омладина у Лозници организовала је свој омладински дом, читаоницу, те хорску и дилетантску секцију. Лозничка омладинска културна екипа дала је до сад 21 културну приредбу

КУЛТУРНЕ БЕЛЕШКЕ

Моша Пијаде: Равноправност Срба и Хрвата у Хрватској

У издању књижнице Народно-ослободилачке фронте Хрватске, изашла је књижица „Равноправност Срба и Хрвата у Хрватској", коју је написао Моша Пијаде потпретседник АВНОЈ-а. Ту се кратко и језгровито образлажу одлуке Другог заседања АВНОЈ-а поводом питања успостављања шест федералних јединица у федеративној Југославији и у вези с тим однос између Срба и Хрвата у Хрватској на темељу праве тачке декларације ЗАВНОХ-а о основним правима народа и грађана слободне и демократске Хрватске. Ту се јасно истиче да Срби у Хрватској нису национална мањина, јер су у целини федеративне Југославије само део једне од пет нација, које чачињавају нашу државу. За Србе и Хрвате није било могуће ићи такво решење да сви Срби и сви Хрвати буду окупљени сваки у својој федералној јединици, али су у оквиру Југославије они, без обзира у којој се федералној јединици налазили, потпуно једнаки и равноправни, јер наша се државна целина састоји из шест федералних јединица, које су међу собом равноправне и од чет основних нација које су исто тако међусобно равноправне. Срби у Хрватској остају део српске нације и федеративно уређење никако не онемогућава и не разбија национално јединство Срба, него напротив, у условима демократског карактера наше народне власти, омогућава се пуно развијање у свим правима. Федеративним се уређењем отклањају националне несугласице и сукоби и ствара се темељ нераскидиве братске заједнице свих народа Југославије.

Културни живот Срба у Хрватској

Културни живот Срба у Хрватској није био развијен у довољној мери, јер сва настојања да просвета буде што приступачнија најширим народним слојевима била су ометана од стране ненародних режима. Проценат писмености био је мален. Није било ни потребног броја школа, ни учитеља. У усташкој Хрватској су шта више, све књиге штампане ћирилицом биле уништаване.

Оно што нису могли добити за време старе Југославије и усташке власти, Срби у Хрватској су почели, током развијања народно-ослободилачке борбе да остварују, да изграђују писменост и просвету, да подижу и шире културу међу својим народом. Срби у Хрватској су то своје право извојевали кроз заједничку борбу са браћом Хрватима против окупатора и домаћих издајника и то своје право спроводе и у дело.

У правцу тих настојања и тежњи основано је у Гњиној српско културно просветно друштво „Просвета", чији је задатак да негује културни и научни живот Срба у Хрватској и да шири просвету у народу.

Срби у Хрватској су свесни да ће јачањем и подизањем свога културног живота много придонијети у раду на зближењу Срба и Хрвата у изградњи чврстог и несаломљивог јединства свих народа Југославије. У томе свом настојању знају да ће у свако добијања подршку и потпору и Хрвата и њихове заједничке уже домовине, федералне Хрватске, као и шире домовине свих наших народа демократске федеративне Југославије.

ЗАКЛИЊЕМО СЕ...

Пјесма је рецитована на културној приредби одржаној приликом полагања заклетве слушалаца Ниже артилериске школе на Бањици, на дан 10 децембра ове године.

Преко планинских стаза,
гудура и врлети
пошао је човјек — друг,
да се борн и свети
за рано
дубоко,
предубоко
ископане.

По Херцеговачком краху,
на Застребцу
и у равници Срема
борац је с пушком у руци
и огњем у грудима,
у боју за родни дом,
записао на сваком камену
и груди земље
заклетву,
заклетву народу свом.

И стоје, ко челик тврде
и као земља вјечне,
обиљежене
рјечи платитеће њене.
Расуте
по трговима
партизана,
под кровњарама —
звуци нам о томе зборе —
бјежу негдје над горама,
у срцима говоре.

На њу нас потсјеће:
сваки погнинути друг;
испуњене су њоме
и мараме дјевојака
и зрела жита
и чела водра, поносита
и њиве и рријеке и луг.

Заклињемо се чашћу
народа свог...
Позив је то
и клин за слободу
и обавеза,
чвршћа и јача од свих веза.
Дуг је то према своме народу.

На то нас опомиву:
огњишта разрушена
и села попаљена
и дјеца убијена
и кости широм земље наше
разасуте.

Рријечи су заклетве бливе
и драге,
из њих нам расте пик
љубљеног друга Тита;
врела су то пуна радости,
окрепе
снаге
и душа нам јача,
полетнија бива.
Из њих нам говоре
гласови оних,
што кздржаше
седам непријатељских
офензива.

И ми пријђимо ближе
извору томе,
да сагледамо путеве оних,
што су пред нама били
и с борбом и с пјесмом
срећу ширили.

Знајте,
с поносом да је
борац с пушком у руци
и огњем у грудима,
у боју за родни дом,
записао на сваком камену
и стопи земље
Заклетву народу свом.

СЛОБОДАН ГАЛОГАЖА

Наш Космај

Волим
као што сам волио
брда камена мога завичаја
сваку стазу
сваки шумарак нашега Космаја.
Послушај,
како с његових падина
с његових висина
кликће дивно збројовка
малог Корчагина,
газиле га Шваба
Бугари, жандари
чупаве звери пуковника Драже
свака му стопа
историју каже
болова и патњи
пркоса и кран
и стран и страм
пјчурина гладних.

Наш Космај
коснати, сурн
у крилу својих шума
децу слободе нише
краљу њиховом
славну историју пише
о Милосаву о Раду нашем —
о њему већ данас кружи
легенда и бајка;
певушке сину
успаванку мајка
причаће унуку нана
о голеној,
страшној,
упорној
борби партизана.

Космају драги,
над хумкама
другова наших
уместо почасних плотуна
чућеш још наше
громогласно — ура!
Завитлаћемо
разбијеном
растерат облаке тамне
тмине
ко раздрагана, распевана
пролетња бура —
Космају поносни
на јуриш
ура...!

РОДО АНДРИЋ

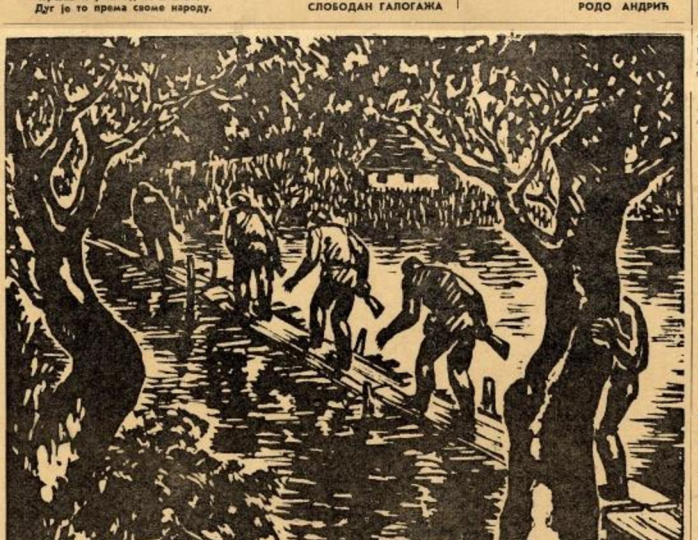

Б. Шотра »ТИШИНА« (линорез)

Нова издања

Одјел информација ЗАВНОХ-а издао је још две брошуре из колекције „Лијкови палих бораца". Поред прве књижице „Адија, Пруца, Кершовани" од Младена Ивековића, сада су, као друга и трећа свеска објављене: „Марко Орешковић-Кратија" од Николе Рубчића и „Станица Опсеница" од Шиме Балена.

Књижница „Лијкови палих бораца" повјерена је са циљем да се наши народи што боље упознају са дјелима наших палих прабораца, из зна ким она послуже као примјер и што јачи потстрек за даљу борбу против фашизма.

Марко Орешковић — Кратија био је један од првих устаника и организатора народне борбе против домаћег и усташког терора у Лици. Познат још од ранијег рада борац за народна права и антифашистички борац са Гвадалхараде, из Шпаније. Успио је да у заједничкој борби уједини синке Србе и Хрвате, тако да та је народ волио као свог правог Ђунака. Певачи о њему пјесме, благословани су у:

„Да мени не би Орешковић Марко
бећ би мојега заухкала мајка!"

Марко Орешковић убиле су четници у октобру 1941 и ова књижица скромно обиљежава трогодишњицу његове смрти.

Лички сељак Станица Опсеница је такође, уз Марка Кратију, један од првих који је почео да окупља народ и води га у борбу против усташа, талијана и четника. Са оружјем отетим од непријатеља Станица са својим одредом пронио заставу слободе и совете по поробљеној Лици. Постаје командант батаљона „Огњев Прица". У жестоким борбама Станица у низу редовима и износи непријатељу тешке губитке. Кршиум га је погодио почетком 1943, у борби код Грачаца, када је хтио да изнесе рањеног друга.

На I Конгресу културних радника Хрватске, одржаном у ослобођеном Топуском у јануару 1944, одржао је Маријан Стилиновић предавање о теми: „У борби за културни препород". Предавање је најпре изашло у листу „Напријед", а сада је штампано у посебној књижици у издању „Партизанске заставе".

У истом издању изашла је и брошура Ане Коњовић: „Била сам у фашистичким тамницама". Штампарија „Напријед", 1944.

„Вјесник у сликама", илустровано издање „Вјесника" јединствене народно-ослободилачке фронте Хрватске. Број 1 година I. октобар 1944. На првој тој листу доноси слике друга Тита, генерала Пеке Дапчевића и слику Београда — Теразија.

Остале странице доносе илустрације из борбе наше Народно-ослободилачке војске, Црвене армије, слике о борбама из Западу, затим слике о раду позадини нашега фронта.

Јосиф Висарионович Стаљин: „Марксизам и национално питање". Издање и штампа листа „Напријед", 1944, страна 60.

У Софији је почео да излази нов часопис »Јужнословенски прегледи, месечни часопис за културно, приредно и политичко зближења Јужних Словена. Уредници су П. Пенчев и Dr. H. Чилев.

★

У Совјетском Савезу спремају се свечане прославе поводом 150-годишњице рођења чувеног руског писца Александра Грибоједова. Образован је одбор, који ће то припремити и организовати. У одбор су ушли, као председник Леонид Леонов (писац »Нојеза«), а потпретседник Леонид Собољев.

МАЛИ ХЕРОЈИ

Написала: НИНА СОХАДЗЕ

Пожртвована и одана отаџбини, совјетска деца заслужују да о њиховим подвизима говори и пише. Она расту снажна, одважна и достојна своја очева и мајки који су се борили за слободу и независност Совјетске отаџбине.

Када је непријатељ напао на отаџбину, многа су се совјетска деца нашла у близини фронта. Они су одважно и вешто помагали Црвеној армији.

Ученик Миша Давидов пререзао је ножем телефонску везу, коју су Немци поставили. Дечака су ухватили и почели да муче, тражећи да им каже ко га је томе научио. Дечак је ћутао.

— Последњи пут те питам: ко те је научио да режеш телефонске везе?

— Рећи ћу, — одговорио је Миша, — Стаљин!

Официр је пуцао дечаку у лице.

Црвена армија ускоро је истерала Немце из села. Са војничким почастима сахранили су војника малог хероја.

Ево и другог случаја. Два совјетска рањена авијатичара спустила су се из погођеног авиона надобраном на територију, на којој су у то време били Немци. Ванора Павленко, ученица сеоске школе из Краснодарског краја, запазила је авијатичара и сакрила их од Немаца. Она им је превијала ране, хранило их и неговала. А када су се рањеници мало опоравили, тајним путевима их је довела до фронта. Фашисти су за то сазнали. После дугих мучења стрељали су Ванору Павленко, али нису ништа успели да сазнају од храбре девојчице.

Читава совјетска земља зна за подвиг дечака Костје Кравчука из Кијева. У јесен 1941 год., када су се у предграђу Кијева водиле жестоке борбе, рањени црвеноармејци предели су Костји два пуковске заставе да би их сачувао до доласка наше војске. Две године крио је Костја у окупираном граду поверене му заставе. Ни мајци нити икоме другом није ни речи рекао о томе. А када је Црвена армија ослободила Кијев, Костја је дошао пуковнику и предао му је сачуване заставе.

»Костја је заслужио да му ми, војници Црвене армије, стегнемо руку као војнику: тако је о њему писао капетан Степчев.

По наредби претседника Врховног Совјета СССР, Костји Кравчук награђен је орденом »Црвене заставе«.

За време немачке окупације у граду Шахти, међу рушевинама старе бање састојало се 9 ученика. Имали су 13 до 14 године. Они су мало знали о илегалном раду, али су волели отаџбину и мрзели су непријатеља. И они су прикривали начин да му наносе штету. Они су кварили производе, крали оружје. Успели су да набаве радио, слушали су совјетске радио емисије, па су писали летке и бацали их по граду. Када је Црвена армија била у околини града Шахти, дечаци су нападали на улицу наоружани аутоматима. Они су скидали са кровова немачке митраљесце. Борбени биланс ове групе је следећи: избачено је из строја 1100 моторних возила, уништено је 15 тона бензина, покварено је 25 камиона са намирницама, систематски је кварена веза, бачена је из строја радионица за опраску аутомобила; за време уличних борби убијено је 18 Немаца, рањено их је 36, а заробљено више од 70.

Друга илегална група младих патриота била је организована у украјинском селу Покровском, близу Артемовска. 12 дечака од маја 1942 године па све до доласка руске војске у септембру 1943 године, борили су се против окупатора. Они су били у тесној вези са партизанима, набављали су им оружје и муницију, ширили антифашистичке летке, ишли немачке телефонске и телеграфске жице, помагали рањеним борцима Црвене армије. Штаб ове групе налазио се у тајној пећини. Овде су млади илегалци сакривали совјетску омладину да их Немци не би одвели у ропство. Историја отаџбинског рата причаће још о многим малим херојима. Она ће да нам прича о деци која су се борила против Немаца у редовима Црвене армије, о Сеши Демидову који је за време најжешћих бојева код Сталинграда 38 пута ишао у извиђање, о Костји Лавренцијеву — вези једног од партизанских одреда лењинградске области, кога су ухватили Немци и који их под мученјем није издао свој одред, о девојчице Шури Молчановој из села Молчановка, тулске области, која је за време окупације крила на тавану два црвеноармејца, а затим их одевла у њихове јединице, и о многој, многој чувеној совјетској деци.

(С руског превела В. М.)

Има једна књига с натписом »Хиљаду и једна ноћ«. У њој су лијепе приповијетке о султанима и султанијама, о калифима и везирима. Све некакве приче из свијета који више не постоји, а доста тога није никад ни постојало. Многи људи, а нарочито млади, радо читају ту књигу. У њој им се особито свиђа некакав калиф Харун ал Рашид и његов везир Џафар. Величанствени је био та) калиф. Богатству његову и његовој моћи није било граница. Становао је у дворима од мермера, што су га вадили црни Нубијци. клесали, вољда, мрки Мисирци, а потврдили стаситн Перзијанци. Приједо је био украшен драгим камењем што су га водили сиромашни становници источне џунгле или Декана, брусили фини радници Калкуте или Бомбаја и препродавали лукави трговци непрегледне Азије. Оштри мачеви Харун ал Рашида ковани су од челика, кога су храбри Арапи обрађивали ћубратом од дова и сакивали ненадмашни мајстори у Дамаску. Као да је цио свијет био у служби величанственог калифа, пророкова насљедника. Харун ал Рашида. Сви су му служили и сви му се клањали.

Ко би помислио да је у прошлости људства жиио само један Харун ал Рашид, коме су служили милиони људи, тај би се темељито преварио. Што више, сваки је од нас помало Харун ал Рашид. Ако о томе мало размислимо, онда ћемо видјети да је истина, ма да се, у први мах, причиња као да је то невјероватно.

Погледај уза се и низа се, па узми у разматрање само неку ситницу. Рецимо дугме. Нека је гвоздено. У коме је руднику вађено жељезо за то дугме, колико је радника при том сарађивало, то ми не знамо. Знадемо сигурно да их је много било. Ти гарави рудари служили су твоме величанству, Харун ал Рашиду. Жељезо су возили возари на вагонићима. Ти жељезничари су, такође, служили Теби. У талионици су радници, као у врелој пећи, талили и прелијевали жељезо препољено и усијано блиставо млијеко и служили теби. Па онда редом: пред разним машинама гдје се израђивало дугме, у одјељењу за паковање, гдје су хитре руке заматале, на пошти и жељезници гдје се возило уз дрндање и тресак, у дућану гдје сн купио и гдје се трговаг услужно кланио — сви су они служили Теби, као правом Харун ал Рашиду.

Слично је са свим осталим стварима. Али, ако замислимо бољи ручак, онда си ти, па ја, па ми сви, прави Харун ал Рашиди. У дугом реду стоје људи са свих континената, различитих народности, вјера, раса и сви ти служе. Бибер су ти донијели мрки Азијати, паприку ватрени Мађари, масо умиљати пастири са балканских планина, кафу окретни гаучи Јужне Америке, чај жути Кинези, чоколаду Црнци дебелих и црвених усана. Непрегледни ред стоји и доноси своје дарове твоме величанству.

Међутим, ниси само ти Харун ал Рашид. Сви смо ми то. И ти, својим радом, својим производима, служиш неком другом величанственом Харун ал Рашиду, ко зна гдје. Ко можа погодити на чијем ће столу стојати месо овце коју си одгојио, на чија ће лаћа доћи вуна јањеће кога си волио, шта ће се израдити од рога твоје краве хранитељке и коме ће служити. — Коликим људима служим вјерно ја, пишући ове ретке! То све не знамо. Али, сасвим сигурно знадемо да је читаво људство једна велика заједница коју веже рад. А, тај рад не зна за разлике које су људи изградили: раса, вјера, државе итд.

Прави Харун ал Рашид, вели прича. био је добар калиф. Стално је мислио о своме народу и настојао је да му служи, бринући се за његово добро. Па, кад смо и ми Харун ал Рашиди, кога служе други, кад и ми служимо ко зна коликим Харун ал Рашидима, мислимо на то! Настојмо да нам рад буде такав да са њиме окористи што већи број људи, који су с нама тако чврсто везани нераскидљивим ланцима рада.

Бранко П. Сучевић

Скривалица у тачкама

Саставите цртицама тачке по реду бројева, па ћете видјети шта посматра мали пионир.

ШАХ

ПРОБЛЕМ АНРИ РИНКА

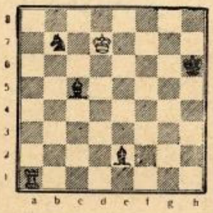

Бели вуче и ремизира

1. Кс7 Lf (Sd6)
2. Та6 + (Тс1) — (Lb4)
3. Тс6 (Тс6)

СПОРТ

Конференција спортиста у Пироту

У Пироту је недавно одржана конференција свих спортиста и спортских радника, на иницијативу Окружног одбора УСАОС-а. Говорено је о смјерницама новог спортског рада, осуђујући оне који су за време окупације били активни.

Одлучено је да се образују следеће спортске секције: фудбалска, лакоатлетска, одбојка, пинг-понг, шах и друге. Ускоро ће се почети и са активним радом ових секција.

★

Спортски живот у Слуњу

У Слуњу је основан спортски клуб „Борац". Развијаће се све гране спорта. Грађанство помаже клуб материјално и морално.

РЕШЕЊА ИЗ БРОЈА 22 „ОМЛАДИНЕ"

„ЈЕДАН ПРОСТ ПРОБЛЕМ"

$\frac{2}{2+2} = \frac{1}{2}$ 2 — $\frac{2}{2} = 1$ $\frac{2+2}{2} = 2$

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1 врста муз. инструмента, 7 Хомеров еп, 12 занатлија, 13 опасна болест, 14 наименовање, 16 племенски дворац, 19 прилог, 21 скуп дипломата, 22 чин у војсци, 23 део времена, 25 земљоделник, 26 карта, 27 суко народа, 28 град познат по конференцији, 31 бајка, 33 рођак, 35 број, 36 држава у Азији, 37 шанац, 39 луна, 41 планине у Италији, 42 познати савјетски град.

Усправно: 1 скупљач кише са крова, 2 инструмент, 3 усекотина, 4 два слова, 5 припадник хришћанске секте, 6 становник Африке, 7 пркос, 8 становник европске државе, 9 тип совјетског авиона, 10 високо школовани научници, 11 почетак француске химне, 15 муслиманска света књига, 17 лек на рану, 18 нобиа локал, 20 место код Смоленска, 22 спрат, 23 предратни лист (скраћеница), 27 град у Сриму, 29 азијско племе, 30 град у Француској, 32 река у Шпанији, 34 београдски издавач, 36 врста новрћа, 38 лична замеиица, 40 предлог.

М. М. Н.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1 Сталинград, 9 милион, 10 ар, 12 гонг, 13 кл, 14 Лим, 16 на, 17 Ком, 18 Авала, 20 коза, 21 Кале, 22 карат, 23 тло, 24 ка, 25 Иза, 26 ин, 27 било, 29 ан, 30 Корана, 32 Италијанка.

Усправно: 1 сталактити, 2 ам, 3 Љиг, 4 Изова, 5 Нина, 6 Гог, 7 ир, 8 Далматинка, 11 ривали, 13 Козара, 15 мало, 17 кори, 19 ле, 20 ка, 22 калај, 24 Кирн, 27 бол, 28 она, 30 ка, 31 ан.

★

МАГИЧНИ КВАДРАТИ

I квадрат: 1 Левин 2 Емерн, 3 Немеи, 4 Ирско, Нинон.

II квадрат: 1 Рибар, 2 идила, 3 билет, 4 алеја, 5 ратар.

★

РЕШЕЊЕ ЗАГОНЕТНЕ СЛИКЕ

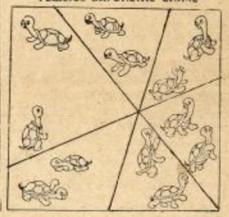

Неће Иво да му магарац показује пут

Цртеж Иве Кушанића

Пред својим су домом сели и озбиљно уче, раде, јер су свесни да ученьем свака ствар се постиђ' даде.

Кад сврши грдњом су се обратили леном Иви, а он ће им: »Ни мој отац не зна читат — па још живи!«

Друг одборник потом Иву по службеном послу зваО, и за Винчу важно писмо с препоруком му предао.

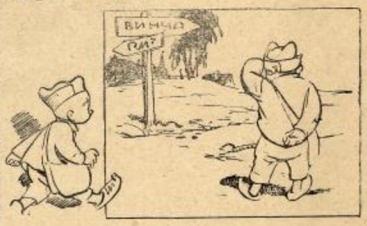

Путоказна табла лепо пут за Винчу право каже, ал' за нашег незналицу она ништа баш не важе.

Чекао је кад одједном на магарцу један старац. Пит'о старца, а старац ће: — Пут ти каже мој магарац!

И затим је проследио, а за репом Иво пош'о и од стида не зна ни сам како је у Винчу дош'о.

Кад у дом је натраг стиг'о учити је одмах стао, од чуђења друг му ћира умало што није пао.

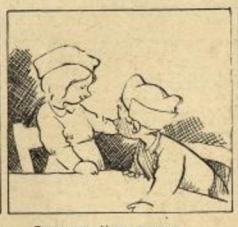

Дипломата Мира пришла љубазно му ово каза: — Значи да све наше грдње за те нису биле фраза.

— Какве грдње, вели Иво, нешто друго ме погоди: Срамота је да магарац по свету ме спопа води!

Рукописе и остало радове слати на адресу: Централни одбор УСАОЈ-а, Београд, — Франкопанова [Ресавска] 34/II [за редакцију „Омладине"] — Телефони: Редакција 30845 и 21089; администрација 27318